

HVER SÁ, SEM PEKKIR PRÁ

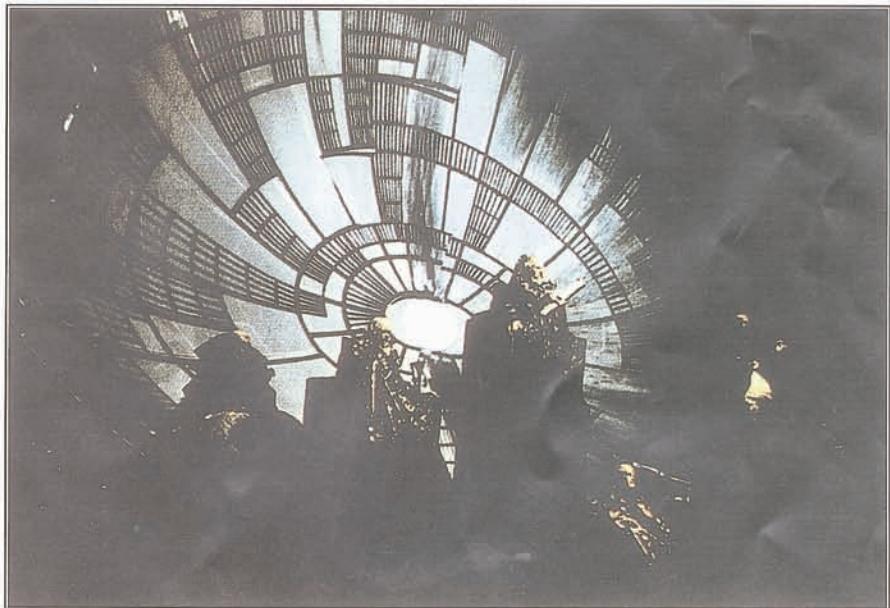
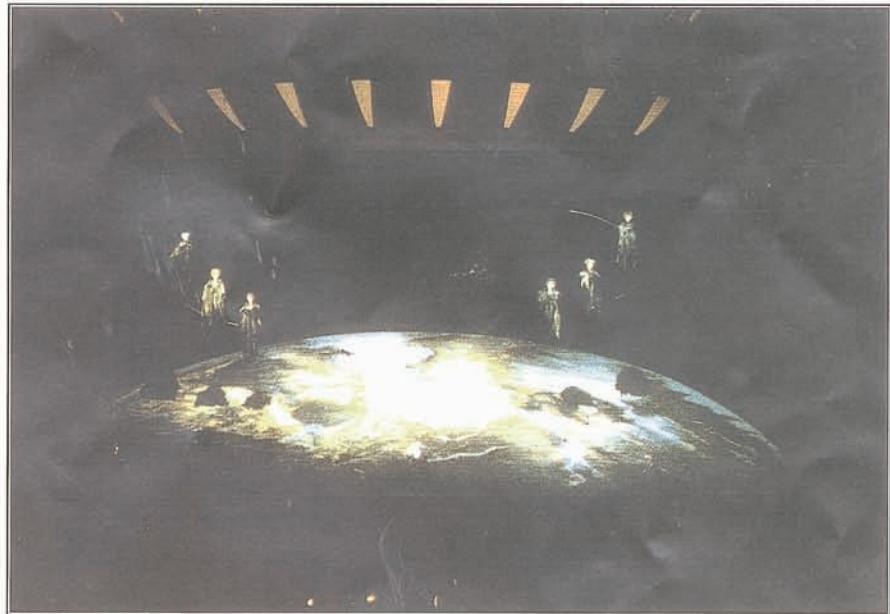
Viðtal við Günther Schneider-Siemssen

Halldór Hansen

Hinn kunni sviðshönnuður og leikstjóri Günther Schneider-Siemssen kom til Íslands helgina 10.-12. október í boði Íslensku óperunnar. Ástæða komu hans var að Garðar Cortes, óperustjóri vildi ræða við hann um hugsanlegt samstarf á næstu 4-6 árum. Óperublaðið sá sér leik á borði og fór þess á leit við Halldór Hansen lækni að hann settist niður með Günther Schneider-Siemssen og spjallaði við hann um ástæðu heimsóknar hans til Íslands og hvað hann hyggðist gera hér. Í samtali þeirra hér að neðan er víða komið við en það skal þó tekið fram að þó að eitt og annað sé nefnt hefur engin ákvörðun verið tekin um það hvort af samstarfinu verður né hvað yrði þá fyrir valinu.

Günther Schneider-Siemssen hefur komið ákaflega víða við á sínum langa og merka ferli sem sviðshönnuður. Hann fæddist í Augsburg í Þýzkalandi en af austurrískum foreldrum. Nám í leikmyndagerð stundaði hann í München hjá Preetorius og Hartmann. Eitt af því fyrsta, sem kom nafni hans á blað, var stórmerkta starf hans að leikmyndagerð fyrir Salzburger Marionetten Theater, sem hófst árið 1952. Það leikbrúðuleikhús, þar sem meðal annars voru fluttar óperur, ballettar og leikrit, var stofnað árið 1913 en varð með tímanum fastur liður í árlegri tónlistarhátið borgarinnar.

Á árunum 1962-1985 var Günther Schneider-Siemssen gerður að yfirmanni allrar leikmyndahönnunar við ríkisrekin leikhús í Austurríki (Bundestheater). Á hinni frægu tónlistarhátið í Salzburg hannaði hann persónulega flestar leikmyndir á árunum 1965-1990. Fátt var þar sett á svið án þess að hann hefði lagt hönd á plöginn. Hann var í einstöku dálæti hjá hljómsveita-stjóranum fræga, Herbert von Karajan og hannaði leikmynd við hverja einstu óperu, sem Karajan létt flytja á páskahátiðinni í Salzburg, en þeirri hátið hafði Karajan sjálfur hleypt af stokkunum á sínum tíma.

Günther Schneider-Siemssen hefur hannað stórbrotnar og áhrifamiklar sviðsmyndir við um heim. Hann var einn helsti samstarfsmaður Karajans.

GSS: Mig langaði lengi að setja upp *Tristan og Isolde* eftir Wagner á litlu sviði. Sagan sjálf er mjög persónuleg og um nái samskipti. Sem slík á hún í raun ekki heima á stóru sviði. Fram að því, að ég setti Tristan á svið í litlu leikhúsi í Welles í Austurríki, hafði ég einungis sett hann upp á mjög stórum leiksvíðum eins og í Salzburg, Metropolitan óperunni í New York, í óperunni í Vínarborg og öðrum af svipaðri stærð. Það væri gaman að setja Tristan upp hér á Íslandi. Þetta norræna umhverfi og landslag fellur í einu og öllu að heimi Tristans. Tristan er í sjálfu sér á „heimavelli“ á Íslandi.

HH: En hvað með hljómsveitina? Yrði ekki að fækka verulega í henni, ef sú hugmynd ætti að verða að raunveruleika?

GSS: Í Welles gekk þetta frábærlega, vegna þess að við gátum fjarlægt fyrstu þrá áheyrendabekkina og þar með fengið nóg svigrúm til að koma hljómsveitinni fyrir. Það þarf sjótíu manna hljómsveit til að dæmið gangi upp og tónlistin skili sér á verðugan hátt. Þetta bröllt mitt í Wales vakti víða öfund í

öðrum og stærri óperuhúsum. Mörg hefðu gjarnan vilja fylga fordæminu, en sá möguleiki að stækka hljómsveitartryfuna með því að fjarlægja áheyrendabekki, var einfaldlega ekki fyrir hendi. Það með var málið úr sögunni.

Fjarri mér er að vilja taka fram fyrir hendar á stjórn Íslensku óperunnar eða Þjóðleikhússins, en manni dettur í hug, að einhvern tímann í framtíðinni mætti skipta verkefnum þannig, að veigaminni óperur væri fluttar á sviði Íslensku óperunnar en þær viðameiri á sviði Þjóðleikhússins, en þó að sjálfsgöðu ekki þannig að þessar stofnanir væru reknaðar í samkeppni hvor við aðra, heldur í fullri samvinnu, sem ein sam-eiginleg heild.

En hvað sem því líður er hornsteinninn lagður að minni eigin samvinnu við Íslensku óperuna, en öll nánari útfærsla bíður að sjálfsgöðu betri tíma. Ég kem til með að sinna öllu sem að mér snýr og að sama skapi verður Íslenska óperan að leggja sig fram svo að eithvað geti orðið að raunhæfum framkvæmdum.

Það er enn eitt sem mig langar til að minnast á og hefur vakið alveg sérstaka athygli mína og það er hvað Íslendingar eru elskulegt og vingjarnlegt fólk -

nærri eins og ein stór fjölskylda. Sá, sem hefur ferðast víða um heim eins og ég, mærir oft ýmsu misjófnu og ég veit með vissu, að svo vingjarnlegt viðmótt er engan veginn sjálfgefið í hinum stóra og harða heimi. Vinsamleg afstaða Íslendinga hlýtur því óhjákvæmilega að vekja athygli hins gestkomandi.

Einhvern veginn hef ég á tilfinningunni að Wagner eigi ekki einungis erindi til Íslands, heldur eigi heima hér. Ég get að sjáflsögðu ekki neitað því að óperur Wagners eru bæði langar og oft bæði þunglamalegar og tormeltar. Engu að síður eiga þær einhvern veginn heima í þessu stórbrotna umhverfi. Það þarf ekki annað en að lítta á fegurðina, sem býr í þeim furðumyndum sem náttúran sjálf hefur skapað úr hrauni, grjóti, klöppum og klettum til að finna skyldleikann við hugarheim Wagners og tónlist hans.

Það er til leikrit eftir Tenssee Williams, sem heitir á þýzku *Endstation Sehnsucht* (Endastöð löngunarinnar) - þessi titill minnir mig á Ísland. Sú þrá, sem gagntekur hugann og nær algjörum yfir-tökum, þegar endirinn nálgast, er sú til-finning, sem grípur mig heljartökum, þegar Ísland er annars vegar.

DONJOY®

Þ berkemann

Hitahlífar Spelkur Bakbelti

Innlegg

Íþróttaskór

Tölву hlaupa- og göngugreining

Við viljum að þér líði vel !

562 6353

ÖSSUR

Hverfisgötu 105

Günther Schneider-Siemssen stjórnar að einnig sumarnámskeiðum í leikmyndagerð á vegum Internationaler Sommerakademie für bildende Kunst eða Alþjóða sumarakademíu fyrir myndræna list frá 1967. Þess utan var hann langathafnasteði leikmyndahönnuður af evrópskum uppruna við öll óperuhús í Bandaríkjunum, sem eitthvað kveður að, og þá sérlega við Metropolitan óperuna í New York.

Það er varla til sá leikstjóri eða hljómsveitastjóri á heimsmælikvarða, sem Günther Schneider-Siemssen hefur ekki unnið með og svipað verður upp á tendingnum, ef litið er til alþjóðlegra óperuhúsa, sem standa undir nafni í víðri veröld.

Æviferill Günther Schneider-Siemssen nálgast í raun það að segja sögu leikhústónlistar á síðari helming 20. aldarinnar.

HH: Okkur leikur mikil forvitni á að fréttu, hvað liggur að baki þessarar heimsóknar yðar til Íslands.

GSS: Það er nú löng saga. Ég hef verið að vinna með íslenzkum eðlisfræðingi, Þorsteini Halldórssyni að leiksviðsrannsóknunum. Honum fannst að það gæti verið gaman, ef ég faari einhværn tímann í heimsókn til Íslands og léti eitthvað af mér leiða varðandi óperuflutning á því einstæða landi. Ég hugsaði mig dálitið um og svaraði: „Því ekki það. Það gæti sannarlega verið spennandi.“ Næsta skref var svo að Þorsteinn Halldórsson setti sig í samband við nafna sin og bernskuvinn Þorstein Gylfason. Þorsteinn Gylfason gerðist svo milligöngumaður við Íslensku óperuna. Þannig gekk þetta sem sagt til. Óperustjóri Íslensku óperunnar, Garðar Cortes, stakk upp á því, að ég kæmi einhver tímann hér við þegar vel á staði, svona til skrafs og ráðagerða. Þá væri hægt að kanna möguleikana nánar.

Núna rétt áðan var ég að koma af fundi með óperustjóranum. Við ræddum saman í margu klukkutíma um hitt og þetta, meðal annars hvaða verkefni kæmu til greina í náinni framtíð á sviði Óperunnar - hvaða leiðir væru færar til samvinnu og þar fram eftir götum. Við skoðuðum líka leiksviðið og hvaða möguleikar væru þar fyrir hendi. Í gærkvöldi sá ég svo uppfærslu á *Cosi fan tutte* eftir Mozart á þessu sama sviði. Sú sýning var mér mjög að skapi.

Og nú erum við á fullu, hvað alls

konar áform varðar, en eftir er að sjá, hvernig þeim reiðir af þegar mál eru komin af umræðustiginu. Þar fyrir utan er annað, sem ég hef feiknarlegan áhuga á; landið sjálf. Ísland er hreint ævintýraland og fyrir mig, sem er maður hins sjónræna - alveg himinhrópandi stórkostlegt. Mér finnst það slá sjálfri Ítalíu við, vegna þess að hér er frumlandslag ríkjandi. Það er rétt eins og að vera kominn á tunglið.

aum plötubúð í heiminum að hún selji ekki myndband af þessari uppfærslu *Niflungahringsins*.

HH: Þér minntust á, að hafa skoðað leiksviðið í Íslensku óperunni. Hvernig leist yður á aðstæður?

GSS: Þar eru náttúrulega ýmis vanda-mál. Húsið var aldrei byggt sem leikhús

Günter Schneider-Siemssen var í stuttri heimsókn á Íslandi. Hér ræðir hann við greinarhöfund, Halldór Hansen og Soffíu Karlsdóttur.

Petta frumlandslag er sérlega áhugavert fyrir mig með svíðssetningu á *Niflungahringnum* eftir Wagner í huga.

Ég setti *Niflungahringinn* á svíð fyrir Metropolitan óperuna ekki alls fyrir löngu. Þar notaði ég íslenzkt landslag sem fyrirmund í útfærslu á alls konar smáatriðum. Sá efniviður hreif mig hreinlega upp úr skónum. Tilboðið um að koma hingað var því kærkomið tæki-færi til að kynnast þessari náttúru af eigin reynd og sjá hana með eigin augum. Að þessu samtalri loknu, hef ég í hyggju að fara í smáhringferð um nágrennið. En þegar ég kem næst til Íslands, ætla ég að fara í meiri háttar hringferð, því að ég vil kynnast landinu í heild og frá öllum hliðum.

HH: Ég sá einmitt þessa nýju sýningu Otto Schenk og James Levine á *Niflungahringnum* í New York og hún var verulega áhrifarík.

GSS: Já, það má segja, að hún hafi aldeilis slegið í gegn. Nú er varla til svo

og leiksviðið er ekki leiksvið í þessum hefðbundna skilningi. Það vantar snúrlöft, ráðljós, baksvið og hliðarsvið, svo að eitthvað sé nefnt. Að vinna eins og ég er vanur, væri sennilega illmögulegt á þessu litla sviði. Þegar ég set óperur á svíð er ég vanur að vinna með því að leika mér að lýsingu, myndvörpum og sérstökum „effektum“ - það má eiginlega kalla það sérsvið mitt. Þau vinnubrögð eru sennilega illmöguleg hér. Maður yrði að fara allt aðrar leiðir. En allt er svo sem hægt.

Tiltölulega einföld lausn væri að fara t.d. í samvinnu við Þjóðleikhúsið, ef mér leyfist að vera svo djarfur að koma með þá uppástungu. Þetta var gert þegar stytta útgáfan af *Niflungahringnum* var flutt hér á sínum tíma. Íslenska óperan gæti verið í forsvari en fengið Þjóðleikhúsið að láni. Því miður hef ég enn ekki séð Þjóðleikhúsið að innan en það verður mitt næsta verk þegar við erum búin að tala saman.

HH: Vandinn er ef til vill ekki bundinn við leiksviðið eitt, heldur einnig við hljómsveitargryfjuna, þegar að því kemur að flytja óperur, sem krefjast stórrar hljómsveitar, t.d. óperur eftir Richard Wagner og Richard Strauss. Gryfja Þjóðleikhússins er litið eitt stærri en gryfja Óperunnar.